

- FRIGOLA I ARPA, Jordi. *La Bisbal QRG*. Girona: Diputació, 2004. 95 p.
- GARCIA, Ricard; GÍFRE, Pere. *127 genealogies de Fernando Viader. La memòria familiar dels propietaris gironins*. Girona: CCG, 2004. 286 p.
- IORGOS, Seferis. *Quaderns de navegació III. Poemes sobre Xipre* [traduccions d'Eusebi Ayensa]. Girona: sn, 2004, 12 p.
- LARA, Sergi. *La Garrotxa en BTT*. Valls: Cossetània, 2004. 115 p.
- LLORENS, Miquel [et. al]. *Seminari sobre l'estudi i la restauració estructural de les catedrals gòtiques de la corona catalanoaragonesa*. Girona: Universitat de Girona, 2004. 204 p.
- Llums del Barroc. Girona: Caixa de Girona, 2004. 135 p.
- MARQUÉS, Teresa. *Passejades per la Costa Brava*. Barcelona: Proa, 2004. 143 p.
- MATAS, Josep. *Les Gavarres. Muntanyes amigues*. Vallbona de les Monges: March Editor, 2004. 132 p.
- MIR, Joaquim. *Mallorca i altres paisatges*. Girona: Caixa de Girona, 2004. 103 p.
- MORENO CHACÓN, Manuel. *El Personal polític republicà a l'Ajuntament de Figueres. Les eleccions municipals durant la Restauració (1877-1923)*. Figueres/Girona: Ajuntament/Diputació, 2004, 278 p.
- PIROLI, Miquel. *El manuscrit de Virgili*. Barcelona: La Magrana, 2004. 250 p.
- PALOMERAS, Daniel. *Els viatges de l'Alba*. Barcelona: La Galera, 2004, 230 p.
- PLANA, Rosa [coord.]; BARTI, Amèrica; TREMOLEDA, Joaquim. *Ll'franc romà*. Palafrugell/Girona: Ajuntament/Diputació, 2004, 242 p.
- PRAT, Enric; VILA, Pep. *La degollació de Sant Joan Baptista. Un drama bíblic representat a Foixà*. Girona: Diputació, 2004, 201 p.
- RIERA I ARAGÓ, Josep M. *Aiguafort*. Girona: Caixa de Girona, 2004. 83 p.
- SOLER, Enric. *Sota el cel de Tushita*. Figueres: Brau, 2004, 274 p.
- TERRICABRAS, Josep-Maria. *Pensem-hi un minut*. Barcelona: Pòrtic, 2004. 126 p.

recull professionals de tot Catalunya, s'han introduït alguns canvis en el disseny de portada i s'ha afegit l'anglès en el text.

El tractament fotogràfic de les obres és magistral i en conjunt cada llibre esdevé, a més d'una petita joia bibliogràfica contemporània, un just homenatge en vida a aquells que han treballat l'arquitectura amb ofici, passió i art, de part de la institució que els acull, els representa i els administra com a col·lectiu.

Una crítica a fer al conjunt de l'obra és el fet de considerar l'arquitectura com a projecte abans que realitat. Aquest enfocament condueix a incloure en el currículum de cada autor obres que es presentaren a concursos col·lectius i que no foren seleccionades per a l'execució, la qual cosa pot induir a cert error, sobretot per al públic no especialitzat, que veu l'arquitectura com allò que ens trobem al carrer.

Tret d'aquest comentari, d'aquí a molts anys els que ens han de seguir trobaran el camí una mica més pla. Al costat dels treballs de recuperació del passat en què molts, en grau i mesura variable, ens sentim implicats, podran parlar de les figures de l'arquitectura del canvi de segle, que sens dubte perduraran en el record i seran valors a tenir en compte per narrar la història del nostre petit país.

Rosa Maria Gil Tort

Les repúbliques dels republicans

MORENO CHACÓN, Manuel.

El personal polític republicà a l'ajuntament de Figueres. Les eleccions municipals durant la Restauració (1877-1923).

Ajuntament de Figueres, col·lecció Juncària, 2004. 278 pàgines.

Aquest llibre, dividit en 8 capítols, analitza l'estructura i singularitats dels ajuntaments figuerencs en el període comprès entre 1877 i 1923. És a dir, la història política municipal de la restauració borbònica, que comprèn la regència de Maria Cristina i els regnats d'Alfons XII i Alfons XIII. Sens dubte, la singularitat més notable és que Figueres és la vila catalana on els republicans governen durant un període més perllongat i derroten les pràctiques monàrquiques. El treball de Moreno, mereixedor de la Beca de Recerca de l'Ajuntament de Figueres (1999), amb un capítol inicial sobre la legislació municipal, segueix un fil cronològic i ens revela l'existència d'uns republicans que no són els federals catalanistes que governen.

Primer, les tendències agrupades al voltant de personalitats diverses i, posteriorment, la divisió provocada per la Solidaritat Catalana (1906), entre els que reclamen l'autogovern i els més o menys centralistes, com són els radicals. Igualment, se'ns dibuixa una ciutat on existeixen problemes socials,

com ho demostra el gran abstencionisme, la vaga de les adoberies del 1901 o els avalots de la Setmana Tràgica. L'anàlisi de les pràctiques electorals, on la premsa té un paper rellevant, palesa també certs déficits democràtics, com el clientelisme o el clacisme en les classes dirigents, que ajuden a revisar la imatge clàssica del període. Emplaçada en unes tendències apologetiques poc historiogràfiques que *El personal polític* o l'exposició i catàleg corresponent *Figueres 1900-1936. Imatge i història de la Catalunya republicana*, coordinat per Jaume Santaló, el 1999, ajuden a situar en una dimensió més crítica i raonada. L'obra, que aprofita les noves tecnologies, s'acompanya d'un CD on podem veure els 191 regidors del període, amb la seva fitxa corresponent.

Moisès de Pablo

Els primers immigrants

GRUP DE DONES DE LA BISBAL.

D'Andalusia a la Bisbal... amb veu de dona.

Grup de Dones de la Bisbal, 2004. 155 p.

Tal com s'explica en el pròleg, *D'Andalusia a la Bisbal* parla de «ser immigrants i ser dones». De les dificultats que comporta posseir aquestes dues condicions, en donen fe els testimonis de les vint-i-sis dones que

omplen aquest volum, que és, després de *Remeis de dona a dona* i *Dona en blanc i negre*, el tercer que edita el Grup de Dones de la Bisbal. Amb els noms canviats, les protagonistes del llibre (arribades a la Bisbal d'Empordà entre 1940 i 1973, procedents de pobles de les províncies de Màlaga, Còrdova i Cadis) expliquen el seu periple migratori al llarg de cinc capítols.

En els seus relats, alguns esfereïdors, ens parlen de cada etapa d'aquest viatge forçat: dels motius que les varen dur a marxar de la seva terra (la gana, la misèria, el despotisme dels *señoritos*); de les penúries del viatge (tres dies per arribar, maletes de fusta i cartró, ous durs per a tot el trajecte); del panorama que es varen trobar quan van arribar (problemes amb la llengua, l'enyorament, la discriminació —eren xarnegos— però també satisfaccions, com la millora del salari); del procés d'adaptació (des de la necessitat de comprar fiat i la dificultat de trobar aliments de la seva terra d'origen fins al pis de protecció oficial i el 600, i

l'afició per les sardanes i l'escudella); i, finalment, de la seva situació actual (no parlen el català però l'entenen, no tenen ganes de tornar a Andalusia...).

Tot i la crueta de moltes vivències, perles com «Ha llegado el invierno, ¿no lo ves? Me he abrochado el botón de la camisa» o «Al meu poble, *no es que pasara hambre, me quedé con ella*» fan certa, aquí més que mai, la frase de Chaplin: l'humor és el dolor que riu. Aquests exemples de la ironia com a remei contra l'adversitat serveixen però, per preguntar-se si calia escriure en català tots els relats de les dones (tret de frases com les d'abans), sabent (elles mateixes ho diuen a la part final del llibre) que no el parlen.

Un altre aspecte discutible és que s'hi troben a faltar dades i dates, encara que les autores diguin a la presentació que no han volgut fer cap estudi sociològic i que el format i l'estructura del llibre semblin pensats per facilitar-ne l'aproximació i la digestió (com un àlbum, amb tapa dura, moltes fotos i el text reduït a comentaris breus de les diferents dones). En lloc de tantes fotografies (n'hi ha moltes d'adequades, però també alguna d'omissible), potser hauria valgut la pena indicar l'edat de les dones entrevistades, els noms dels seus pobles, quan van succeir els fets que relaten...

Malgrat això, el llibre

serveix perfectament per fer-se una idea del que suposa l'emigració i obliga a establir paral·lelismes entre aquesta immigració de l'època franquista i la que s'està vivint actualment. Feta aquesta reflexió (i tenint en compte no només les similituds, sinó també les diferències), costen de comprendre els comentaris crítics que, en la seva actual condició d'integrats, sovint fan alguns d'aquests primers immigrants (tant els andalusos com els procedents d'altres llocs) sobre els nouvinguts.

Jordi Bonet-Coll

Els estudis del Museu del Suro

ALVARADO, Joaquim.

El negoci del suro a l'Alt Empordà (x-XVIII-XIX).

Museu del Suro de Palafrugell, Palafrugell, 2002. 212 pàgines.

SALA, Pere.

Manufacturas del Corcho SA (antiga Miquel & Vincke). Lider de l'exportació industrial espanyola (1900-1930).

Museu del Suro de Palafrugell, Palafrugell, 2003. 292 pàgines.

Aquests dos llibres amplien la migrada producció bibliogràfica que existeix sobre el món del suro dins les nostres fronteres geogràfiques. No exagero, atès que, excepte els notables llibres de difusió de Santiago

Hernández, per trobar estudis de recerca del món del suro hauríem de remuntar les referències bibliogràfiques als anys cinquanta del segle XX, amb Ramir Medir, o encara més lluny, al segle XIX amb Emili Serrat. Evidentment un museu especialitzat en aquest sector, com el Museu del Suro de Palafrugell, que promou estudis sobre aquest sector i que instaura un premi de recerca ha de recollir els seus fruits, com és el cas ara de la publicació d'aquests dos llibres.

A partir d'aquestes dues publicacions coneixem una mica més i millor el món del suro. Però el que vull destacar no és precisament el seu contingut, tot i la seva excel·lència, sinó l'estudi que fan de diferents fons d'empreses. I ho vull destacar perquè moltes vegades els mateixos empresaris desconeixen que els documents que genera el seu negoci són molt importants per refer la seva història i per a l'estudi de la indústria i del comerç en